

7. *Богущий В. В.* Административное право Украины как отрасль права [Текст] : курс лекций / В. В. Богущий. – Х. : Б. и., 1996. – 34 с.

References:

1. V.T. Busel (2005) The Great Tlumachny Dictionary of Sushavnoi Ukrainskoi Movi. 1728. (in Ukr).
2. Yuzkov L.P. (1983) State management in the political system of developed socialism. (in Rus).
3. Chukaeva A.V. (2012) Administrative and legal protection of rights to industrial property objects in Ukraine. 189. (in Ukr).
4. Litvinov O.M. (2008) Socio-legal mechanism of combating crime in Ukraine. 446. (in Ukr)
5. Kosmina I.A. (2000) The legal mechanism of mutual relations of executive authorities of the subject of the Russian Federation and local self-government bodies. (in Rus).
6. Bakhrakh D.N. (2010) Administrative Law of Russia. Moscow. 700. (in Rus).
7. Bogutskiy V.V. (1996) Administrative Law of Ukraine as a branch of law. 34. (inUkr).

УДК 347.73:336.717

М. А. Пожидаєва^{*},
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

**ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ «ПРИХОВАНИХ» РИЗИКІВ НЕЗАКРИТИХ
КАРТКОВИХ РАХУНКІВ**

У статті зроблено спробу проаналізувати правові наслідки незакриття банківських карткових рахунків і розкрити можливі ризики такого стану для їх власників.

Ключові слова: розрахунково-касове обслуговування, картковий рахунок, закриття банківського рахунку, комісійна винагорода, внутрішні банківські правила.

^{*}Pozhydaeva M.A.. Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.). Associate Professor (Docent), Associate Professor of the Financial Law Department in Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

В статье предпринята попытка проанализировать правовые последствия незакрытия банковских карточных счетов и раскрыть возможные риски такого состояния для их владельцев.

Ключевые слова: расчетно-кассовое обслуживание, карточный счет, закрытие счета, комиссионное вознаграждение, внутренние банковские правила.

The author of the article attempts to analyze the legal consequences of non-closure of card accounts in banks and to disclose the possible risks of such condition to account holders.

Key words: settlement and cash services, card account, closing of an account, commission fee, internal banking rules.

Постановка проблеми. На сьогодні кожен, хто одержує чи то заробітну плату, чи то стипендію, чи то пенсію, соціальну допомогу або інші передбачені законом соціальні виплати, має відкритий для зарахування цих грошових коштів окремий банківський поточний рахунок у порядку, що визначено главою 6 постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12.11.2003 р. № 492 із змінами. Водночас, можуть виникати ситуації, коли відбувається зміна місця роботи та/або обслуговуючого банку. У зв'язку з цим у більшості випадків уже немає необхідності в подальшому використанні платіжної картки, прив'язаної до банку, послуг якого більше не потребує. У такий момент доцільним буде – правильно закрити банківську карту.

Проте, помилковим буде переконання про автоматичне закриття банківської картки при закінченні терміну її дії або загубленні, або заблокуванні тощо. Оскільки ця картка забезпечує лише доступ до відкритого в банку рахунку, який автоматично не закривається за умови, якщо інше не передбачено договором на його відкриття та обслуговування. Так, слід розуміти, що картковий рахунок буде функціонувати і обслуговуватися за діючими тарифами банку до моменту його відповідного закриття. Отже, через несвоєчасне закриття банківського рахунку у клієнта може виникати прострочена заборгованість, про яку він навіть не здогадується. З часом така своєрідна форма невикористання банківських карткових рахунків, у т.ч. дебетових і кредитних карток, потенційно може перетворитися на джерело непередбачених витрат для їх власників – клієнтів банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основну джерельну базу дослідження правовідносин у сфері ведення банківських рахунків складають теоретико-практичні розробки вчених юристів-фінансистів про зміст, особливості та види банківських операцій. Серед українських науковців, які порушували ці питання у своїх працях, слід виділити Ю. В. Ващенко, Л. К. Воронову, О. А. Костюченко, Т. А. Латковську, О. П. Орлюк та інших. Одним з сучасних досліджень, присвячених правовому регулюванню банківської діяльності, є колективна монографія «Теорія та практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу» співавторів О. А. Музика-Стефанчук, Н. М. Ковалко, А. А. Коваленка, А. А. Мазниці, Т. М. Ямненко [1]. В умовах подальшого розвитку банківських операцій і продуктів фінансові установи, у т.ч. банки, намагаються вдосконалити розрахунково-касове обслуговування клієнтів, що потребує відповідного правового врегулювання. У зв'язку з цим у власників рахунків можуть виникати певні ризики у вигляді непередбачених додаткових грошових витрат за надання з боку банків відповідних послуг. У даній ситуації хотілося б звернути увагу саме на особливостях використання та закриття банківських карткових рахунків. Оскільки у разі невикористання (пасивного функціонування) таких рахунків їх власниками в останніх можуть виникати проблеми з заборгованістю перед банками.

Постановка завдання. Метою цієї статті є аналіз правових наслідків незакриття банківських карткових рахунків і розкриття «прихованості» можливих ризиків такого стану для їх власників.

Основні результати дослідження. В умовах розвитку якісного комплексного банківського обслуговування клієнтів та одночасного відчуття банками обмеженості джерел отримання ними відсоткових доходів банківські установи активно запроваджують різні форми нововведень в отриманні комісійної винагороди за розрахунково-касове обслуговування юридичних і фізичних осіб.

З одного боку, врегулювання даного питання підпадає під дію норм приватного права у сфері укладання відповідних договорів і самостійності банків щодо встановлення процентних ставок і комісійної винагороди за надані послуги (див. главу 72 Цивільного кодексу України, п. 1.37 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів», ч. 12 ст. 47 Закону України «Про банки та банківську діяльність»). З іншого боку, публічне регулювання банківської діяльності здійснюється і за допомогою норм фінан-

сового права для ефективності мобілізації, розподілу, використання, у т.ч. і розміщення, фінансових ресурсів і контролю за цими процесами з урахуванням інтересів суспільства та держави.

Так, активне просування банківських послуг щодо відкриття та ведення, закриття рахунків, випуску карт, зарплатних проектів, грошових переказів, поповнення або зняття з рахунків фізичних осіб, видачі готівки через касу та багато інших послуг сприяє всесторонньому залученню до сфери розрахунково-касового обслуговування широких верств населення, що у цілому підвищує рентабельність банківського бізнесу. Як відомо, найприбутковішими є комісійні продукти, при яких банк отримує винагороду, виконуючи операції за дорученням і за рахунок клієнта, оскільки вони містять мінімальні ризики втрати базового активу [2]. Такими видами банківської діяльності на сьогодні переважно є обслуговування рахунків і перекази клієнтів, у т.ч. здійснення платежів і надання супутніх послуг. Експерти з банківської справи вважають, що оптимальна частка комісійних доходів для українських банків має становити 30 %. При цьому на європейському банківському ринку цей показник, як правило, близько 50 %, а в деяких країнах співвідношення відсоткових і комісійних доходів дорівнює 30/70 [3].

Велику роль у зростанні комісійних доходів українських банків відіграє також збільшення числа безготівкових операцій з використанням платіжних карток. Станом на третій квартал 2017 року за статистичними даними НБУ спостерігається стійке зростання саме безготівкових розрахунків – за кількістю операцій на 29,5 % і за обсягами на 41,6 % у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року. Найбільша кількість безготівкових операцій за обсягами припадає на операції у мережі Інтернет – 39,0 %; а за кількістю – на розрахунки в торговельній мережі – 52,4 % [4]. Обсяг оплати товарів, робіт, послуг банківськими картками перевищує показник зі зняття готівки в банкоматах. При цьому з еволюцією технологій банківський сектор модернізується, надаючи фізичним і юридичним особам не тільки класичні послуги, та й активізуючи інтернет- і мобільний банкінг. У зв'язку з цим частка комісійних доходів у загальній структурі прибутку будь-якого банку буде поступово тільки збільшуватись.

Слід вказати, що у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 6573 [5], який передбачає введення в Україні обмежень на суми комісій при карткових розрахунках. Але це сто-

сується поступового зменшення розміру комісійної винагороди під час здійснення еквайрингу для окремих учасників платіжного ринку, що через розбалансування витрат інших учасників транзакцій може викликати зворотню реакцію – зростання комісії по карткових платежах, здорожчання інших платіжних операції тощо [6].

Виходячи із зазначеного, потрібно розуміти, що відкриття карткового рахунку (поточного, депозитного, пенсійного, зарплатного та ін.) передбачає його банківське розрахунково-касове обслуговування незалежно від того, чи використовує клієнт цей рахунок для проведення відповідних фінансових операцій згідно з укладеним договором чи ні. У випадку незакриття клієнтом свого карткового рахунку, за яким зовсім не відбуваються операції та/або на якому відсутні кошти або є їх залишок, банк може нараховувати комісію за обслуговування такого рахунку у вигляді щомісячної своєрідної фіксованої плати відповідно до тарифного пакету послуг, обслуговування неактивного карткового рахунку, невідключеного смс-банкінгу, непогашеного овердрафту, перевиговотвлення платіжної картки тощо. І навіть, якщо строк дії платіжної картки закінчився або вона є недійсною та/або заблокованою, комісійна винагорода все рівно може нараховуватись держателю такої картки (власнику рахунку) у разі закріплення цієї вимоги у внутрішніх положеннях банку та/або договорі. Та в подальшому це буде свідчити про виникнення заборгованості у колишнього клієнта банку за несвоєчасну сплату відповідної комісії. Такі ситуації виникають переважно при ліквідації банків, коли припиняється їх банківська діяльність на підставі рішення Національного банку України (надалі за текстом – НБУ) про відкликання банківської ліцензії з власної ініціативи або за пропозицією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, та поточні рахунки клієнтів таких банків закриваються за заявою уповноваженої особи цього Фонду, якій делеговані повноваження для здійснення процедури ліквідації банку (див. ст. 77 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. зі змінами, ст. 44 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. зі змінами, п. 20.1 глави 20 постанови Правління НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12.11.2003 р. № 492 із внесеними змінами).

Так, згідно з п. 1 та п. 2 ч. 1 ст. 48 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд гарантування

вкладів фізичних осіб в особі призначеної уповноваженої особи здійснює управління банком, що перебуває на стадії ліквідації, та вчиняє дії, необхідні для збереження ліквідаційної маси, шляхом прийняття відповідних рішень. Уповноважена особа Фонду має право вчиняти правомірні дії щодо стягнення непогашених заборгованостей, пов'язаних з несвоєчасною сплатою певних комісій за відповідне банківське обслуговування клієнтів, які не користувались послугами цього банку та мали в ньому незакриті рахунки. При цьому слід зауважити, що внутрішні банківські положення, правила (договірні умови) надання послуг на умовах комплексного обслуговування, а також чинні тарифи банку на послуги застосовуються до правовідносини між банком і клієнтами нарівні з укладеними певними договорами. У більшості випадків ці внутрішні правила банку є невід'ємною частиною договору, який укладається між банком і його клієнтом – власником рахунка. Але, на жаль, банк, вносячи зміни до своїх правил і тарифів, необов'язково особисто повідомляє про них кожного клієнта. І це відбувається на законних підставах. Згідно з п. 9 розділу II постанови Правління НБУ «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» № 705 від 05.11.2014 р. банк повідомляє про відповідні зміни клієнта у спосіб, передбачений договором. У цьому випадку банк обирає та прописує найпростіший спосіб – це оприлюднення таких змін для ознайомлення на інформаційних стендах, і на офіційному сайті банку. Також слід враховувати, що в процесі діяльності банку перелік послуг може бути змінений, тому клієнт погоджується з такою умовою, укладаючи договір банківського рахунку.

Водночас слід пам'ятати, що відповідно до п. 16. розділу II постанови Правління НБУ «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» банк зобов'язаний повідомляти клієнта (користувача) про закінчення терміну дії його електронного платіжного засобу (картки), не пізніше ніж за десять календарних днів до закінчення терміну його дії у спосіб, передбачений договором. У даному випадку банк зобов'язаний повідомити клієнта (користувача) про те, що він має право закрити рахунок і про комісійну винагороду, яка може стягуватися банком за обслуговування цього рахунку, якщо в користувача немає більше діючих електронних платіжних засобів, емітованих до цього рахунку.

З метою уникнення додаткових грошових витрат, клієнту необхідно бути уважним ще на етапі відкриття рахунку і поцікавитися тарифами на його закриття. Окремі банки, наприклад, ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК», передбачають платне закриття рахунку. Зазвичай така тарифікація застосовується фінансовими установами при наявності щомісячної комісії за обслуговування, а платне закриття дає можливість банку заробити або на обслуговуванні, або на закритті, залежно від вибору клієнта. Інший варіант тарифікації – проведення певного рівня оборотів по рахунку або наявності на рахунку певного залишку. У такому випадку, плата за щомісячне обслуговування не стягується, а закриття рахунку проводиться без додаткової оплати для клієнта [7].

Виходячи з пп. 7.1.4 п. 7.1 ст. 7 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», особливості режимів функціонування банківських рахунків, у т.ч. поточних, карткових, передбачаються нормативно-правовими актами НБУ та договорами, що укладаються між клієнтами та обслуговуючими їх банками. Дійсно, умови відкриття рахунку та особливості його функціонування визначаються в укладеному договорі між банком і його клієнтом, але при цьому не повинні суперечити вимогам Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженій постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 із внесеними змінами (див. п. 1.5 глави 1 даної Постанови).

Відповідно до п. 20.1 глави 20 постанови Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 поточні, у т.ч. карткові, рахунки клієнтів автоматично не закриваються банками, а лише на підставі заяв цих клієнтів. При цьому незалежно від наявності заяви клієнта банк може відмовитися від договору банківського рахунку та закрити поточний (картковий) рахунок такого клієнта, якщо операції за цим рахунком не здійснюються протягом трьох років підряд і на цьому рахунку немає залишку коштів. Також згідно з ч. 2 ст. 1075 ЦКУ банк має право вимагати розірвання договору банківського рахунка:

1) якщо сума грошових коштів, що зберігаються на рахунку клієнта, залишилася меншою від мінімального розміру, передбаченого банківськими правилами або договором, якщо така сума не буде відновлена протягом місяця від дня попередження банком про це;

2) у разі відсутності операцій за цим рахунком протягом року, якщо інше не встановлено договором.

На практиці банки рідко користуються своїм правом закриття рахунку клієнта без заяви останнього. Проведений аналіз чинного законодавства надає можливість зробити висновок, що законодавцем не передбачено вичерпний перелік підстав, відповідно до яких банк може автоматично закрити поточні (карткові) рахунки клієнтів. Це пов'язано з тим, що особливості закриття рахунків і його підстави можуть передбачатись і договором між банком і клієнтом.

Разом з тим, згідно з Додатком № 2 до Порядку проведення конкурсного відбору банків, через які здійснюється виплата пенсій, грошової допомоги та заробітної плати працівникам бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України в редакції від 22 вересня 2016 р. № 662, уповноважені банки зобов'язуються дотримуватись законодавчо затвердженого Переліку послуг і граничного значення їх показників, зокрема:

- випуск/відкриття та розрахунково-касове обслуговування основної платіжної картки/поточного рахунка здійснюються безоплатно;

- зарахування коштів на поточні рахунки одержувачів – безоплатно;

- видача готівки з поточного рахунка через власну мережу кас і банкоматів – безоплатно;

- проведення безготівкових операцій у сфері торгівлі та послуг – безоплатно;

- проведення операцій в межах одного банку із перерахуванням коштів з поточного рахунка на депозитний (вкладний чи інший) – безоплатно [8].

Підсумовуючи викладене, слід вказати, що уповноважені банки, здійснюючи виплати пенсій, грошової допомоги, заробітної плати працівникам саме бюджетних установ через поточні рахунки одержувачів, зобов'язані надавати розрахунково-касове обслуговування основної платіжної картки (поточного рахунка) безоплатно таким клієнтам (пенсіонерам, одержувачам інших соціальних виплат, працівникам бюджетних установ), тобто обслуговувати карткові рахунки без нарахування певних комісій для певних категорій клієнтів. Проте, на практиці до одержувачів соціальних виплат, пенсій, працівників бюджетних установ як клієнтів уповноважених банків останні не враховують норми по-

станови Кабінету Міністрів України в редакції від 22 вересня 2016 р. № 662 і застосовують у відповідних випадках чинні тарифи банківського обслуговування так само, як і до інших категорій клієнтів. Це можна пояснити тим, що банк у своїх внутрішніх положеннях, в укладеному договорі обов'язково передбачає ще перелік додаткових послуг, який не належить до загального переліку послуг розрахунково-касового обслуговування. Прикладами таких додаткових послуг можуть бути обслуговування неактивного карткового рахунку, смс-, інтернет-банкінг, овердрафт, виготовлення іменної платіжної картки тощо. На жаль, дані дії банку є правомірними, оскільки вони не протирічать законодавчому визначенню розрахунково-касового обслуговування, відповідно до якого розглядаються не тільки послуги, пов'язані із переказом коштів з рахунку (на рахунок) клієнта, видачею йому коштів у готівковій формі, а й також здійсненням інших операцій, передбачених договорами (див. п. 1.37 ч.1 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. зі змінами). Саме останнє положення зазначеної статті Закону надає можливість банкам виводити певні послуги з-під розрахунково-касового обслуговування та включати їх до окремого переліку додаткових послуг, інших операцій, що передбачаються як внутрішніми банківськими правилами, так і окремими договорами.

Окрім зазначеного, необхідно знати, що депозитні (карткові) рахунки клієнтів у разі залучення строкових вкладів одразу закриваються після закінчення строку зберігання вкладу та повернення коштів вкладнику. У разі залучення вкладу на умовах його видачі на першу вимогу вкладний (депозитний) рахунок закривається після повернення коштів вкладнику (див. п. 20.7 глави 20 постанови Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 зі змінами).

Як передбачено п. 20.6 глави постанови Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492, за наявності коштів на поточному рахунку, який закривається на підставі заяви клієнта, банк здійснює завершальні операції за рахунком (з виконання платіжних вимог на примусове списання (стягнення) коштів, виплати коштів готівкою, перерахування залишку коштів згідно з дорученням клієнта тощо). Датою закриття поточного рахунку вважається наступний після проведення останньої операції за цим рахунком день. Якщо на поточному рахунку власника немає залишку коштів, а заява подана в операційний час банку, то датою закриття поточного рахунку є день отримання банком цієї заяви. У заяві про закриття

поточного рахунку (паперовій копії заяви в електронній формі) головний бухгалтер банку або інша уповноважена особа банку зазначає дату та час отримання заяви, дату закриття рахунку та засвідчує це своїм підписом. Заява про закриття поточного рахунку зберігається в справі з юридичного оформлення рахунку. У день закриття поточного рахунку банк зобов'язаний видати клієнту довідку про закриття рахунку. Але на практиці лише окремі банки, наприклад, ПАТ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», надають таку довідку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Як свідчить світова практика, для зростання комісійних доходів банкам необхідно дотримуватися трьох простих правил: постійно збільшувати клієнтську базу, нарощувати кількість платіжних транзакцій і впроваджувати новітні інноваційні актуальні продукти. При цьому збільшення частки комісійних доходів у загальній структурі прибутку банку не повинно бути наслідком простого підвищення тарифів або запровадження плати за раніше безоплатні послуги.

Таким чином, уже при відкритті карткового рахунку (поточного, депозитного, пенсійного, зарплатного та ін.) клієнт повинен уважно вивчити внутрішні положення банку, умови договору та тарифікації, а також звернути особливу увагу на правила та вартість банківського обслуговування, у т.ч. і закриття карткового рахунку.

Список використаних джерел:

1. Теорія та практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу: монографія / О. А. Музика-Стефанчук, Н. М. Ковалко, А. А. Коваленко та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф.. О. А. Музики-Стефанчук. – К.: Самміт-Книга, 2016. – 263 с.

2. *Святненко А.* Банківські комісії. На чому сьогодні заробляють банки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/business/bankivski-komisii-na-chomu-sogodni-zaroblyayut-banki-.html>

3. *Святненко А.* Комісійний дохід. За чий рахунок виживають українські банки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/business/komisiyniy-dohid-za-chiy-rahunok-vizhivayut-ukrayinski-banki-.html>

4. Безготівкові розрахунки в Україні зростають: найчастіше українці розраховуються безготівково у торговельних мережах. Прес-реліз НБУ

від 07.11.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58370337&cat_id=55838

5. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» щодо комісійної винагороди під час здійснення еквайрингу» від 09.06.2017 р. № 6573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61996

6. Уменьшение размера комиссий с торговли и интерчендж – «подаорок» для теневой экономики // Офіційний сайт Асоціації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ema.com.ua/cashless-digest-27-06-2017/>

7. Закриваємо поточний рахунок, які правила. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://groshi-v-kredit.org.ua/zakryvajemo-potochnyj-rahunok-yaki-pravyly.html>

8. Деякі питання виплати пенсій, грошової допомоги та заробітної плати працівникам бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 662 // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 187.

References:

1. Muzyka-Stefanchuk O. A., Kovalko N. M., Kovalenko A. A. (2016). The theory and practice of adaptation of Ukrainian banking legislation to the legislation of the European Union: monograph. Kyiv: Sammit-Knyha, 2016. 263 p. (in Ukr.)

2. Svyatnenko A. (2014). Banking commission fees. What do banks make money today on? [on-line]. Available at https://dt.ua/business/bankivskikomisiyi-na-chomu-sogodni-zaroblyayut-banki-_html (in Ukr.)

3. Svyatnenko A. (2016). Servicing fee. Whose money helps to survive Ukrainian banks? [on-line]. Available at https://dt.ua/business/komisiyniydohid-za-chiy-rahunok-vizhivayut-ukrayinski-banki-_html

4. Natsionalnyi bank Ukrainy (2016). Cashless transactions are increasing in Ukraine: more often Ukrainians pay cashless in trading networks Press release of NBU of November 07, 2016. [on-line]. Available at https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58370337&cat_id=55838 (in Ukr.)

5. Verkhovna Rada Ukrainy (2017). Draft Law «On Amendments to the Law of Ukraine «On Payment Systems and Funds Transfers in Ukraine» Regarding Commission Fees during Acquiring» of June 09, 2017. [on-line]. Available at http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61996 (in Ukr.)

6. Ukrainskaya mezhhbankovskaya assotsiatsiya chlenov platezhnykh sistem YEMA (2017). Reduction of fees from commerce and interchanges –

«gift» for the shadow economy. Official website of Ukrainian Interbank Association of Payment System Members EMA. [on-line]. Available at [https://ema.com.ua/cashless-digest-27-06-2017/\(in Rus.\)](https://ema.com.ua/cashless-digest-27-06-2017/(in Rus.))

7. We close a current account, what rules (2015). [on-line]. Available at <http://groshi-v-kredit.org.ua/zakryvajemo-potochnyj-rahunok-yaki-pravylya.html> (in Ukr.)

8. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016). Some Issues of Payment of State Pensions, Social Security Benefit and Wages to Employees of Budget Institutions. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 22, 2016 № 662. *Uriadovyi kurier (Government Courier)*, № 187 (in Ukr.)

УДК 347.98

*О. К. Намясенко**,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ СУДОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Стаття присвячена аналізу проблем правового регулювання принципу судової спеціалізації в Україні та міжнародного досвіду його реалізації. Досліджено історичні етапи визначення судової спеціалізації в Конституції України та на законодавчому рівні, а також сучасний стан правового регулювання принципу спеціалізації в результаті проведення судової реформи.

Ключові слова: принцип спеціалізації, судова система України, судова реформа, господарські суди, спеціалізація суддів.

Статья посвящена анализу проблем правового регулирования принципа судебной специализации в Украине и международного опыта его реализации. Исследованы исторические этапы определения судебной специализации в Конституции Украины и на законодательном уровне, а также современное состояние правового регулирования принципа специализации в результате проведения судебной реформы.

*Namiashenko O.K., Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.), Associate Professor (Docent), Associate Professor of the Economy Legal Regulation Department in Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

CONSTITUTIONAL AND LEGISLATIVE CONSOLIDATION OF JUDICIAL SPECIALIZATION IN UKRAINE AND INTERNATIONAL EXPERIENCE